

također bio samo posljedica učenja Sv. Augustina, djelimično obnovljenog od Luthera, nego je bio u skladu sa čitavim pesimističkim pogledom Vlačićevim na svijet, na društvo, na čovjeka. Vlačićev teološki čovjek, onaj koji ima da spozna istinu i božju riječ pretstavlja neko trojstvo: u čovjeku ima neki daleki zaostatak savršenstva koji je ostao iz doba predadamskog pada, ali taj elemenat je pasivan; u njemu ima grijeha i grijeh je bitni sastavni dio čovjekove prirode, njegova substantia, a sposobnost da bude učesnik božje milosti je u čovjeku također pasivna. U prirodi čovjeka aktivan je samo elemenat grijeha i zla. Vlačićeva misao o društvenu zbivanju je apokaliptička (sve propada, »sve ide k vragu« kako kaže Vlačić), ali to raspoloženje njegovo nije posljedica predstave iz pročitane Apokalipse apostola Ivana nego je do nje došao Vlačić induktivno, iskustvima stečenim od Lutherove smrti nadalje. Već 1549. piše Vlačić, kako je naučio da prezire život. Osam godina kasnije (1557.) Vlačić još određenije izražava svoj pesimističan nazor: »kosa mi se često ježi, kad pomislim na naš jad i na zlo vrijeme. Vidim pogrješke i štete u crkvi i drugdje i ne bih htio da ponesem krivicu na sudnji dan, da nisam u takvim nevoljama bio na strani Gospodina Isusa i Spasitelja. Ali opet vidim da je sve uzalud, i baš nitko neće da bude poučen i upozoren na opasnost i propadanje, tako da se mora ostaviti svijet neka ide, kako hoće, pa makar upravo do vraga ... Sav se žar ugasio, nitko se ne brine za istinu, koja jedina spasava, nitko se ne stara da li će ona biti čista ili krivotvorena, osim sasvim maloga broja kršćana. Najveći dio ljudi gleda kroz prste, tumači, glosira i uvjерава svakoga da je crno bijelo, noć da je dan, vuk da je ovca ...«⁶⁶⁾

⁶⁶⁾ *Flacius*, Bekandnus von etlichen Irrthumen Majoris, 1557.